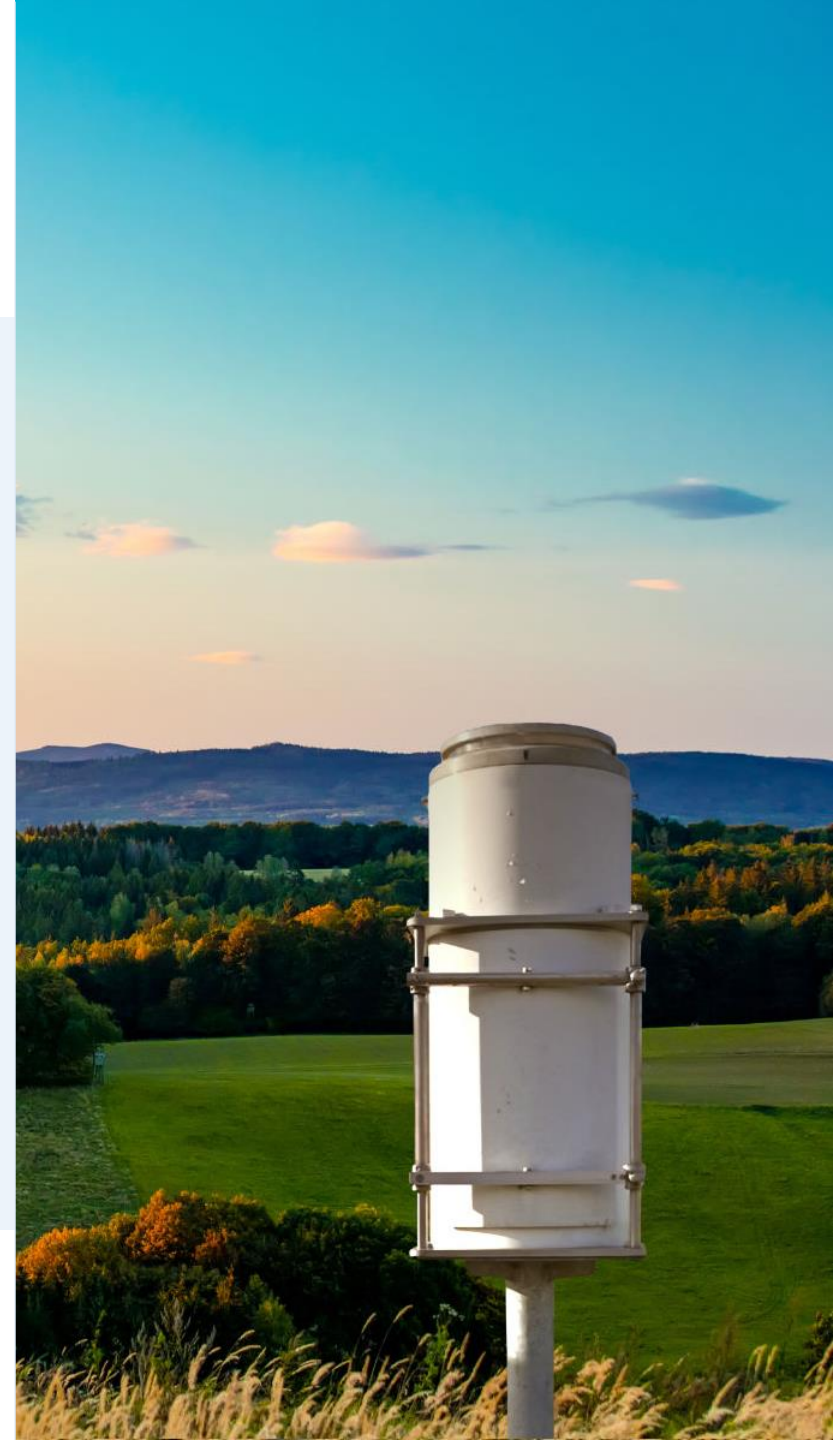

Opracowanie wytycznych do wykonywania oceny depozycji atmosferycznej, w tym propozycja właściwej techniki modelowania depozycji Działanie 3

Ewa Palma

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Działanie 3

Celem Działania 3 było opracowanie wytycznych do wykonywania oceny depozycji atmosferycznej, w tym wybór właściwej techniki modelowania depozycji, która umożliwi uzyskanie rozkładu przestrzennego wybranych wskaźników podlegających depozycji na obszarze Polski, zwłaszcza w regionach (obszarach), na których brakuje pomiarów.

**WYTYCZNE DO WYKONYWANIA OCENY DEPOZYCJI ATMOSFERYCZNEJ,
W TYM PROPOZYCJA WŁAŚCIWEJ TECHNIKI MODELOWANIA
DEPOZYCJI WRAZ Z PRZESZKOLENIEM PRACOWNIKÓW GIOŚ**

Działanie 3 – kwota 950 347 PLN

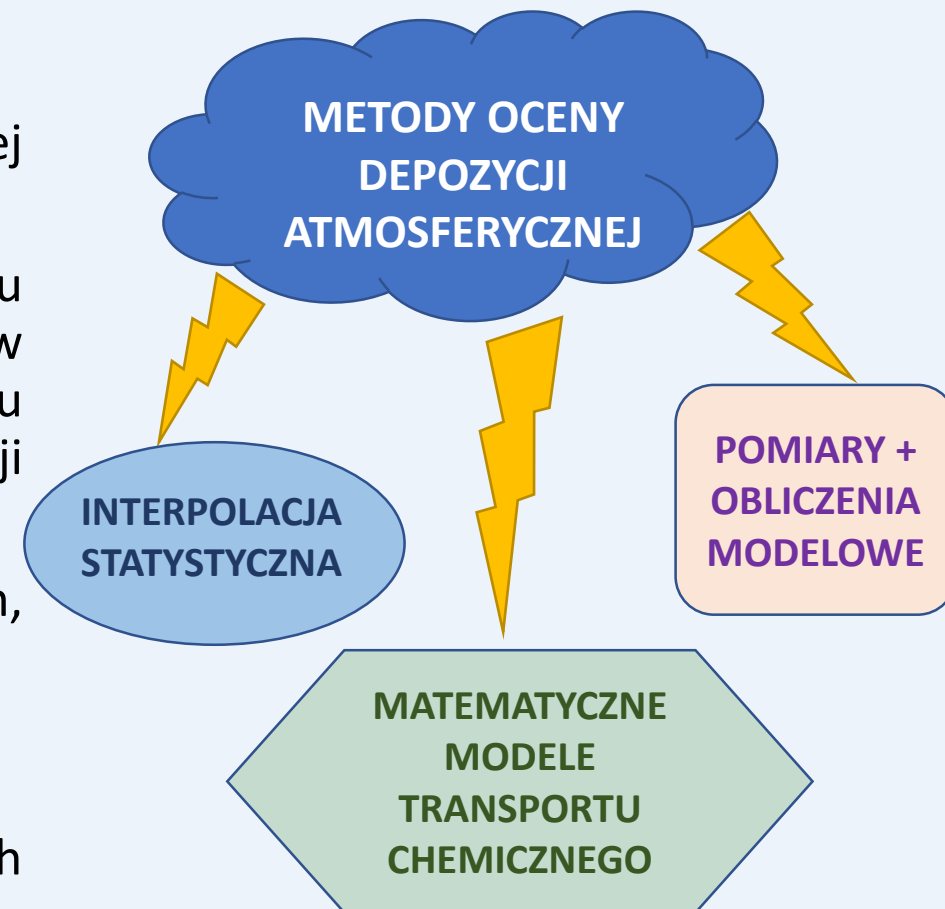
Metody przestrzennej oceny depozycji atmosferycznej

1. Metody interpolacji

- dokonano przeglądu literatury metod interpolacji statystycznej na potrzeby oceny depozycji atmosferycznej,
- wykonano obliczenia umożliwiające uzyskanie rozkładu przestrzennego wybranych czterech wskaźników: siarczanów SO_4^{2-} , azotu azotanowego NO_3^- , azotu amonowego NH_4^+ , kadmu Cd dla roku bazowego, z wykorzystaniem 3 metod interpolacji i obecnej stosowanej metody,
- obliczenia wykonano dla 3 różnych rozmiarów siatki: 4 x 4 km, 10 x 10 km i 50 x 50 km

2. Modele matematyczne transportu chemicznego

- dokonano przeglądu literatury modeli matematycznych na potrzeby oceny depozycji atmosferycznej

Rok bazowy

Na potrzeby oceny wyboru roku bazowego przeanalizowano:

- warunki opadowe wg danych IMGW-PIB,
- warunki termiczne wg danych IMGW-PIB,
- wielkość mokrej depozycji atmosferycznej wg GIOŚ,
- stężenia zanieczyszczeń w opadzie wg GIOŚ,

Analizie poddano lata **2017-2022**, z wyłączeniem roku **2020**, ze względu na okres pandemii SARS-COV2, który wpłynął na aktywność gospodarki narodowej i ograniczenie działalności gospodarczej w Polsce

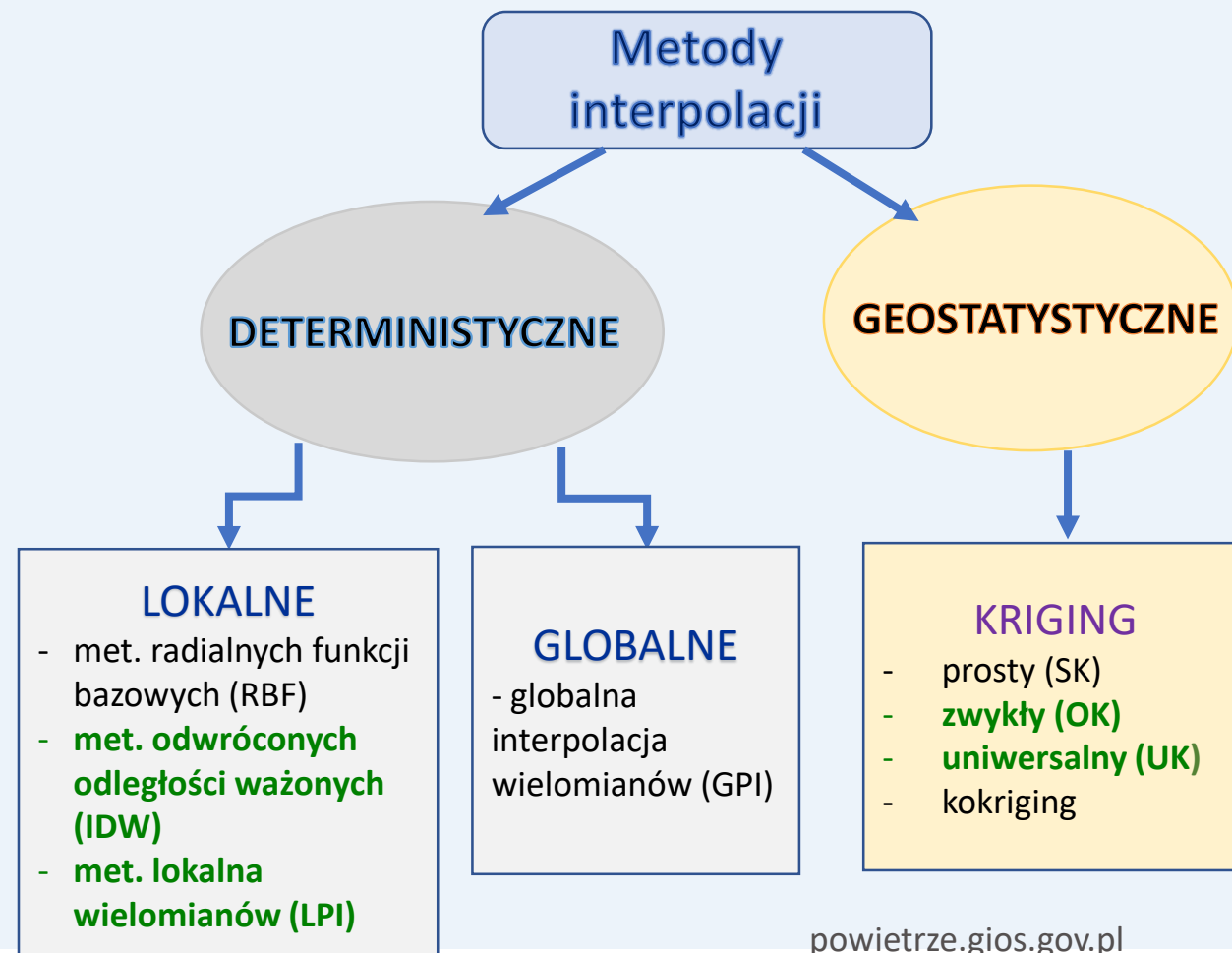
Jako rok bazowy zastosowany do przeprowadzenia testów rozkładów przestrzennych przyjęto rok **2021**

Metody interpolacji statystycznej

Do analizy przestrzennej wykorzystano pakiet oprogramowania GIS

Wskaźniki statystyczne służące do oceny błędu wykonanych interpolacji:

- ✓ średni błąd (mean error, ME),
- ✓ średni standaryzowany błąd (mean standardized error, MSE),
- ✓ pierwiastek średniego błędu kwadratowego (root mean square error, RMSE),
- ✓ średni błąd standardowy (average standard error, ASE),
- ✓ pierwiastek kwadratowy ze średniego błędu standaryzowanego (root mean square standardized prediction error, RMSSE)

Testowanie metod interpolacji statystycznej

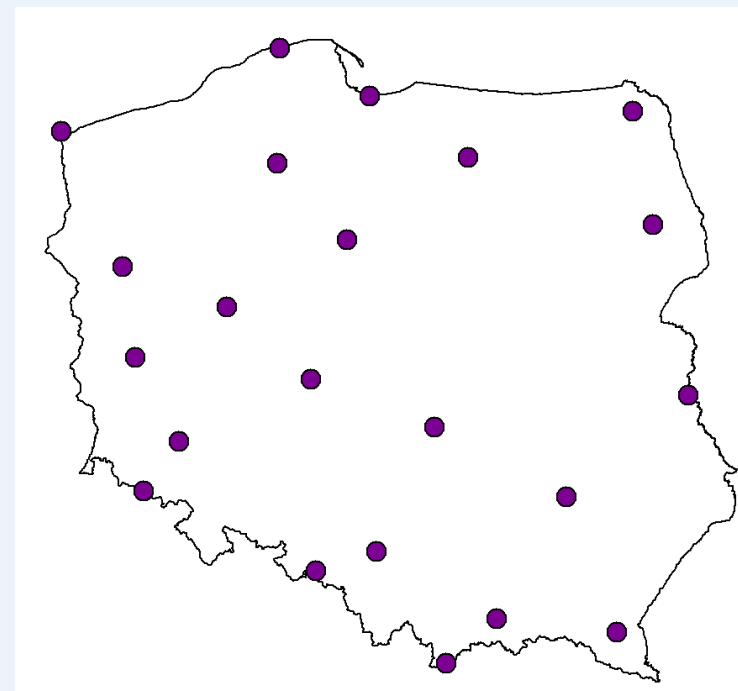
Obliczenia wykonano dla 4 wskaźników mokrej depozycji:

- siarczanów SO_4^{2-}
- azotu azotanowego NO_3^-
- azotu amonowego NH_4^+
- kadmu Cd

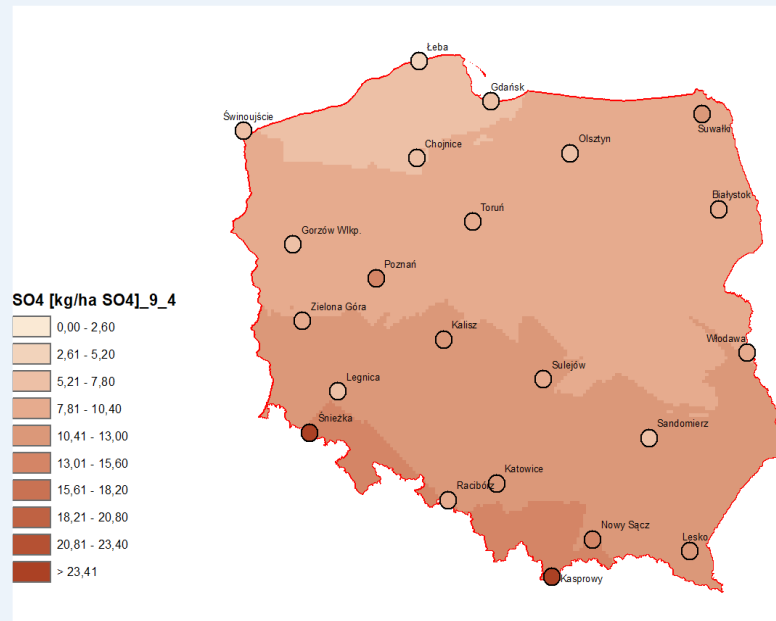
Wykorzystywane dane:

- ✓ zbiór danych stężeń średniomiesięcznych oraz średniorocznych z 22 stacji chemizmu opadów atmosferycznych z 2021 roku dla mokrej depozycji 4 wskaźników,
- ✓ zbiór danych wysokości opadów ze 162 posterunków opadowych IMGW-PIB z 2021 roku,
- ✓ współrzędne geograficzne punktów pomiarowych

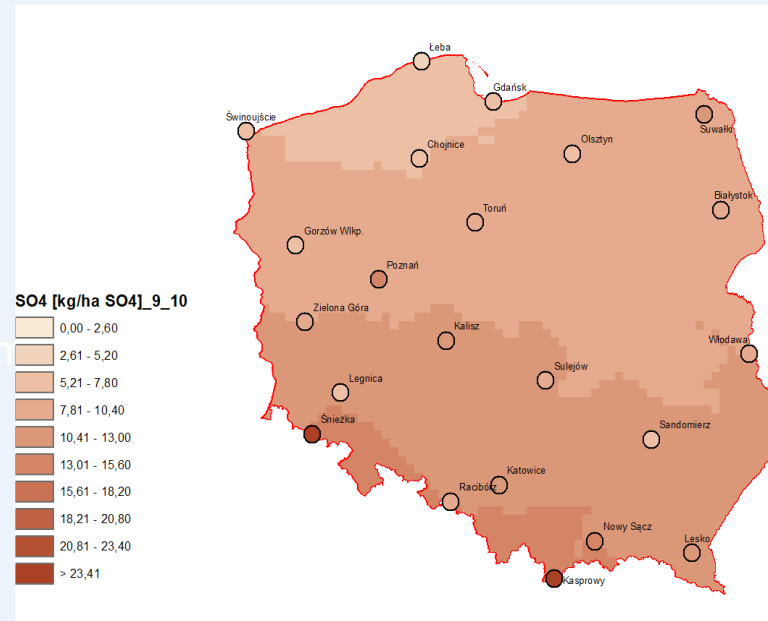
Poszczególne rozkłady wyznaczono w 3 skalach rozdzielczości przestrzennej: 4 x 4 km, 10 x 10 km, 50 x 50 km

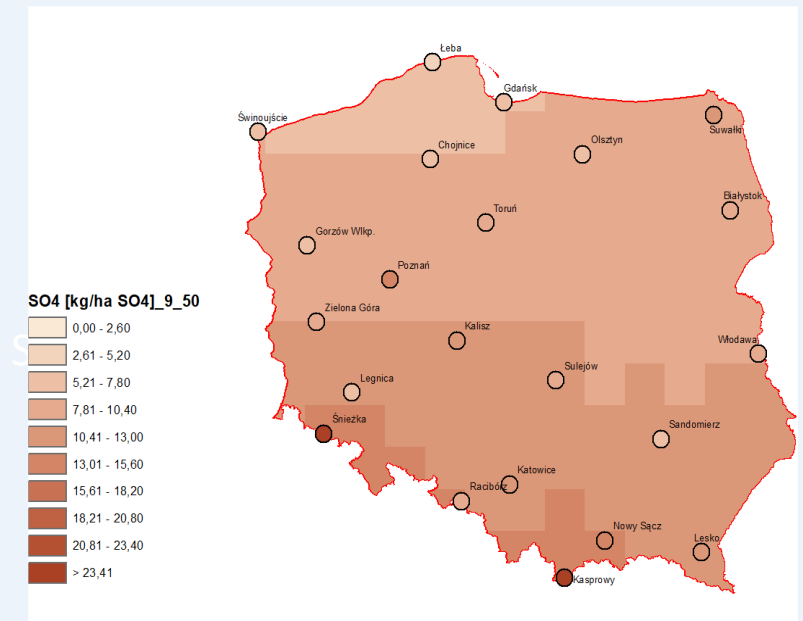
Rozkład przestrzenny depozycji atmosferycznej ładunków siarczanów – metoda krążingu zwykłego bez zastosowania transformacji

Rozkład przestrzenny depozycji atmosferycznej ładunków siarczanów [kg/ha SO₄²⁻], rozmiar siatki 4 x 4 km

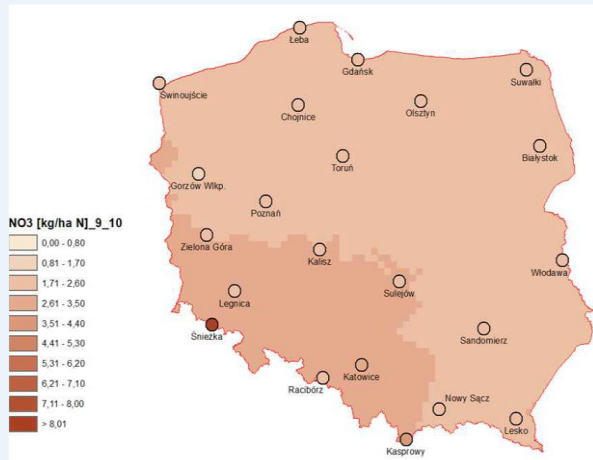
Rozkład przestrzenny depozycji atmosferycznej ładunków siarczanów [kg/ha SO₄²⁻], rozmiar siatki 10 x 10 km

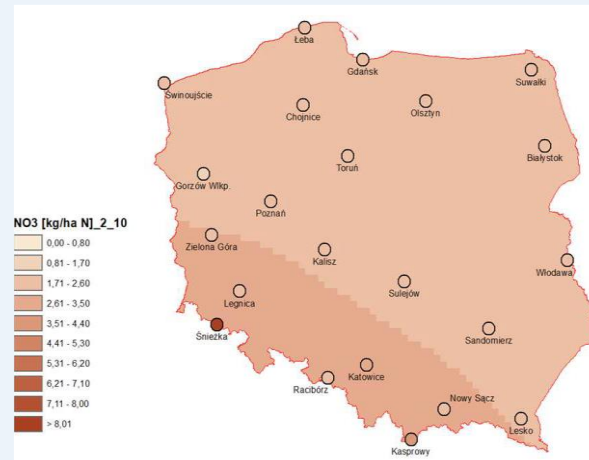
Rozkład przestrzenny depozycji atmosferycznej ładunków siarczanów [kg/ha SO₄²⁻], rozmiar siatki 50 x 50 km

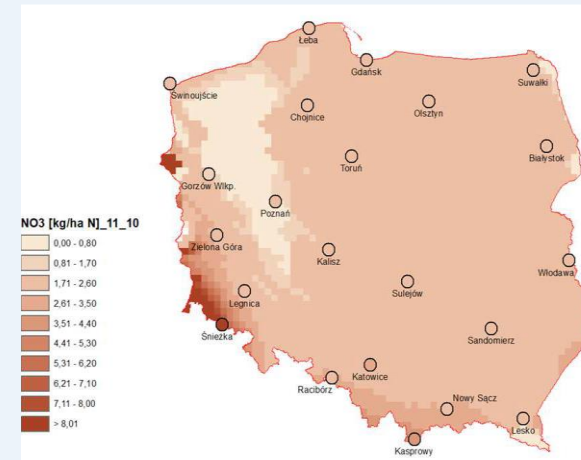
Rozkłady przestrzenne mokrej depozycji azotu azotanowego - różne metody, skala 10 x 10 km

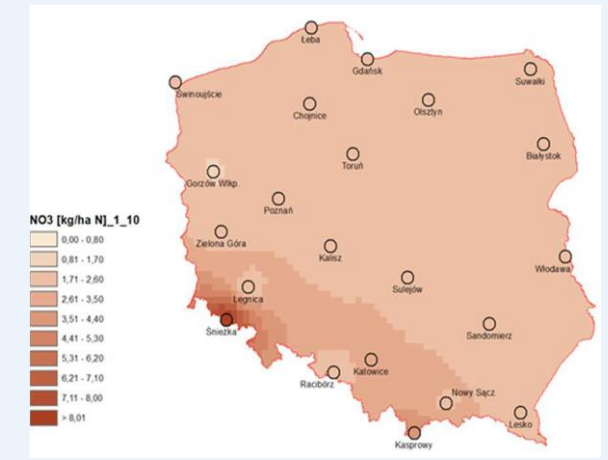
Metoda OK, bez transformacji, sferyczna funkcja wariogramu

Metoda LPI, stopień wielomianu 0

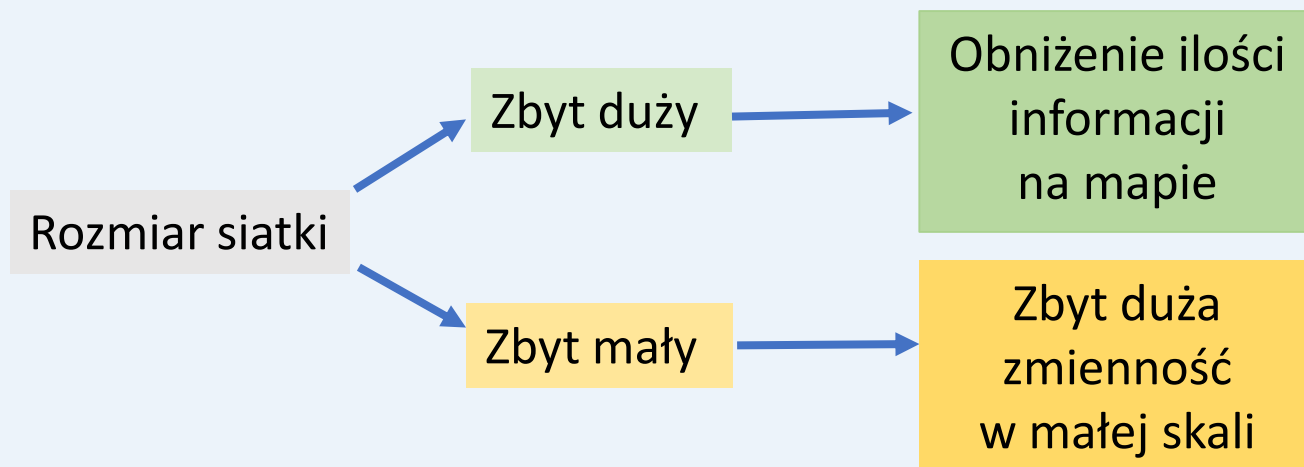
Metoda UK, transformacja logarytmiczna, wykładnicza funkcja wariogramu

Metoda IDW

Wybór rozmiaru siatki

Poszczególne rozkłady wyznaczono w 3 skalach rozdzielczości przestrzennej: 4 x 4 km, 10 x 10 km, 50 x 50 km

Przy wyborze odpowiedniej wielkości siatki uwzględniono:

- liczbę punktów pomiarowych,
- odległość między punktami pomiarowymi,
- powierzchnię interpolowanego obszaru.

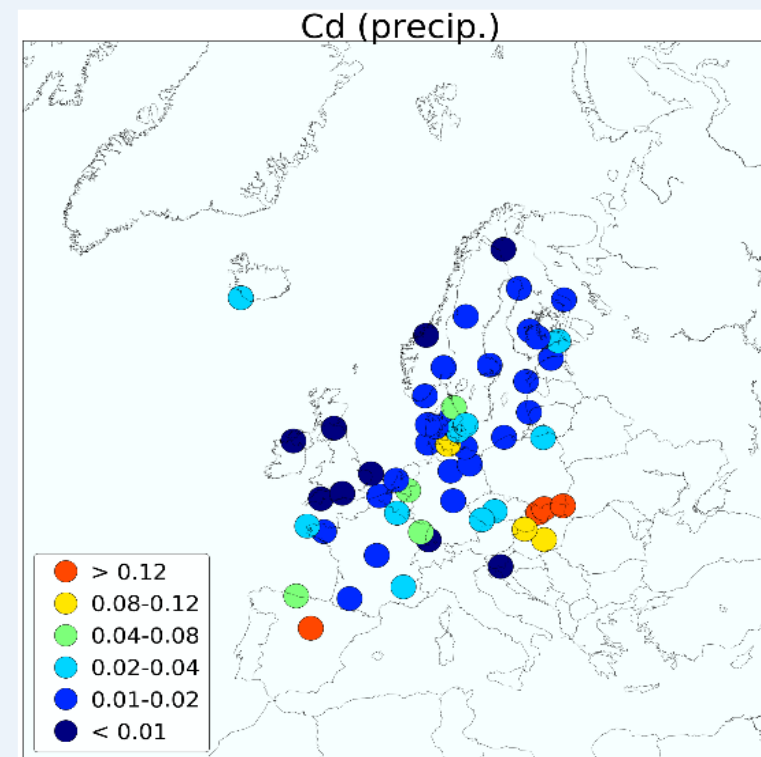
Na podstawie przeprowadzonych analiz wskazano, że optymalny rozmiar siatki wynosi 10 x 10 km

Wybór metody interpolacji statystycznej

- jako właściwą metodę statystyczną do oceny depozycji atmosferycznej wybrano metodę krigingu zwykłego,
- dla danych jednorodnych, zaproponowano stosowanie krigingu zwykłego bez transformacji i ze sferyczną funkcją wariogramu,
- w przypadku danych, w których występują wartości odstające, rekomendowane jest wykorzystanie metody krigingu zwykłego z zastosowaniem transformacji logarytmicznej i sferycznej funkcji wariogramu,
- zarekomendowano opracowywanie map rozkładów przestrzennych depozycji atmosferycznej dla siatki o rozmiarze 10 x 10 km

Przegląd modeli matematycznych transportu chemicznego

- dokonano przeglądu literaturowego możliwych do wykorzystania dla obszaru Polski modeli matematycznych transportu chemicznego do oceny depozycji atmosferycznej;
- rekomendowano model EMEP ze względu na:
  - coroczną aktualizację danych emisyjnych, przygotowywanych według jednolitej metodyki,
  - model zasilany jest danymi meteorologicznymi z modelu Zintegrowanego Systemu Prognoz (IFS) Europejskiego Centrum Średnioterminowych Prognoz Pogody (ECMWF) o rozdzielczości $0,1^\circ \times 0,1^\circ$,
  - wersja open-source,
  - stale rozwijany

Rozkład przestrzenny stężenia kadmu [$\mu\text{g}/\text{dm}^3$] w opadach atmosferycznych w 2021 roku [EMEP/CCC-Report 3/2023]

WYTYCZNE DO WYKONYWANIA OCENY
DEPOZYCJI ATMOSFERYCZNEJ, W TYM
PROPOZYCJA WŁAŚCIWEJ TECHNIKI
MODELOWANIA DEPOZYCJI WRAZ
Z PRZESZKOLENIEM PRACOWNIKÓW
GIOŚ

Zadanie 4.

Wytyczne do wykonywania oceny depozycji atmosferycznej,
w tym propozycja właściwej techniki modelowania depozycji

Raport wykonany na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w ramach umowy GIOŚ/ZP/129/2023/DMS/MFEOG z dnia 24.05.2023 r. na potrzeby realizacji projektu "Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie" w ramach programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”, obszaru „Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do ich skutków”, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014-2021

Kierownik
Wydziału Monitorowania Jakości Powietrza

mgr Julita Biszczyk-Jakubowska

Opracowanie wykonano w Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowym Instytucie Badawczym przez zespół w składzie: Julita Biszczyk-Jakubowska, Magdalena Bogucka, Agnieszka Kolanek, Mikołaj Kowal, Ewa Krajny, Ewa Liana, Katarzyna Lewandowska, Andrzej Mazur, Leszek Osródk, Michał Pobudejski

WARSZAWA 01.12.2023

Szkolenie dla pracowników GIOŚ

W ramach realizacji działania 3 zorganizowano szkolenie dla pracowników GIOŚ, z udziałem partnera norweskiego NILU, w formule on-line.

Szkolenie odbyło się w dniach 28 - 29.11.2023 r.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

nilu

Główny Inspektorat
Ochrony Środowiska

Dziękuję za uwagę!

Wspólnie działamy na rzecz Europy **zielonej**, **konkurencyjnej** i sprzyjającej integracji społecznej